

DOI 10.24144/2077-6594.1.1.2022.254628

Росія знову вторгається в Україну: як може реагувати медична спільнота?

Martin McKee, професор європейського громадського здоров'я,
Adrianna Murphy, доцент досліджень та політики охорони здоров'я

Повторно опубліковано з дозволу **BMJ 2022; 376**

Приєднуйтесь до інших у закликах до негайного припинення бойових дій в Україні

Вранці 24 лютого 2022 року російські війська вторглися в Україну. У той час як політики в усьому світі обговорюють політичні, економічні та, можливо, військові заходи, слід розглянути численні та важкі наслідки російської агресії для здоров'я громадян України.

Найбільш очевидними є жертви в результаті агресії. Вони будуть зростати в міру продовження бойових дій. Першого березня Управління ООН з прав людини підтвердило 136 смертей серед цивільного населення, зокрема 13 дітей, та поранення 400 осіб серед цивільного населення, зокрема 26 дітей. 1 Справжнє число померлих та поранених, ймовірно, є набагато більшим. 1 Кількість загиблих російських військових ймовірно становить декілька тисяч осіб. Однак, втрати можуть бути набагато більшими. З огляду на триваючий збройний опір громадян України та нестачу палива, зброї та матеріально-технічного забезпечення, зростають побоювання, що армія президента Путіна може перетворити українські міста на руїни. Тим, хто вважає це немислимим, слід пам'ятати про спустошення та кровопролиття, завдані путінськими силами у 2000 році у місті Грозному – столиці Чечні. 2

Загрози для здоров'я населення

Як і в усіх конфліктах, існують також серйозні загрози для здоров'я населення. Крім традиційних – таких як нестача води та їжі, спричинених атаками російських військ на життєво важливу інфраструктуру України – конфлікт розгортається у той час, коли Україна все ще знаходиться в центрі пандемії COVID-19, при реєстрації майже 25 тисяч нових випадків захворювання щодня 3 і при менше 40% вакцинованого населення. Україні також довелося боротися зі спалахом поліомієліту, який розпочався в жовтні 2021 року серед населення з дуже низьким рівнем імунізації. Кампанія зі щеплення від поліомієліту дітей, які не були вакциновані вчасно, яка розпочалася першого лютого 2022 року, буде, ймовірно, призупинена через бойові дії. І це вторгнення на територію України, очевидно, є лише останнім загостренням напруженості, яка бере початок з 2014 року від анексії Криму Росією. Конфлікт між громадянами України та сепаратистами у східному регіоні Донбасу, який підтримується Росією, вже призвів до появи понад 1,5 мільйона внутрішньо переміщених осіб і великої кількості випадків нелікованого посттравматичного стресового розладу, депресії та тривоги серед них. 4

За оцінками експертів, нинішня криза може призвести до появи ще семи мільйонів переміщених українців. 5 Деякі з них отримали травми або мають проблеми зі здоров'ям, які вимагають продовження лікування. Усі вони потребують притулку та безпеки. ЄС дозволить громадянам України перебувати у країнах ЄС до трьох років без подання прохання про притулок. Уряд Великобританії дозволяє в'їзд до країни лише близьким членам сімей громадян Великобританії та українців із осілим статусом.

Не можна ігнорувати також і ширші міжнародні наслідки. Наведемо лише один приклад: Україну вважають житницею Європи, але російсько-українська війна суттєво зменшує її роль у глобальних поставках продовольства. Україна є другою країною у світі за експортом зерна. Вона забезпечує постачання більшої частини зерна, котре споживають країни, які самі переживають кризу. 6 Так, Ліван отримує 80% свого зерна з України, хоча можливості цієї країни щодо збереження зерна все ще не відновилися після великого вибуху в порту Бейрута. Ємен, де за останній рік різко зросли ціни на хліб, також дуже залежить від постачання зерна з України. Російсько-українська війна лише посилить страждання населення цих країн.

Що ми можемо зробити

Що ж ми – працівники медицини, можемо ще зробити, окрім внесків у гуманітарні організації, що працюють в Україні та сусідніх країнах?

По-перше, ми повинні об'єднати наші дії з медичними працівниками та вченими інших країн, включно з нашими колегами – вченими і медичними працівниками Росії 7 8 у заклику щодо негайного припинення бойових дій в Україні. Цей заклик має виходити за рамки звичайних невизначених закликів, щоб усі склали зброю. Ми повинні відрізнити правильне від неправильного. Немає ніяких виправдань щодо війни Росії проти України. Україна має право захищатися відповідно до статті 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй. Росія повинна припинити всі бойові дії та вивести свої війська з України, для того, щоб не продовжувати спричиняти смерть та поранення.

По-друге, оскільки європейські країни починають відновлюватися після пандемії, вони зіткнуться з додатковими витратами державного бюджету. Закінчення холодної війни принесло фінансові дивіденди, оскільки оборонні бюджети були скорочені. Проте зараз зрозуміло, що в багатьох випадках це зайшло занадто далеко. Оборонні витрати країн Європи, ймовірно, значно зростуть так, як це вже відбулося в Німеччині. **9** Ми не можемо вимагати від наших урядів більше грошей для профілактики інфекційних захворювань, але можемо критикувати витрати на захист від дій ворожих держав.

По-третє, ми повинні додати свій голос до закликів щодо посилення глобального управління. Хоча російське вторгнення є явним порушенням міжнародного права, реальність така, що немає способу притягнути до відповідальності російський уряд, як постійного члена Ради Безпеки ООН. **10** Росія не погодилася на юрисдикцію Міжнародного кримінального суду. Але те ж саме зробили і Сполучені Штати Америки. Світ має чітко пояснити, що дотримання норм міжнародного права є обов'язковим.

Нарешті, вторгнення Росії в Україну, яка є її найближчим сусідом, це лише перша спроба Росії вплинути на політичну діяльність іншої країни. Британський уряд ніколи не публікував невідредаговану парламентську доповідь про втручання Росії у британську політику. **11** Неймовірно, але це абсолютно не пов'язано зі статусом Лондона як глобального центру з відмивання грошей. Корупція, яка часто створює ці фонди, позбавляє системи охорони здоров'я багатьох країн фінансів, які вони потребують і спричиняє смерть, хвороби та нещастя. **12** Ми повинні вимагати від уряду Великобританії, щоб вона очистила свою національну репутацію від цієї плями.

Вторгнення в Україну є катастрофою для громадського здоров'я не лише для тих, хто потрапив у бойові дії, але й для незліченної кількості інших людей далеко за межами України. З огляду на уроки пандемії Covid-19 **13** це має спонукати нас вимагати більш безпечного та здорового світу.

Посилання

1. United Nations. UN humanitarian call on combatants to spare Ukraine civilians as aid ramps up. 1 Mar 2022. <https://news.un.org/en/story/2022/03/1113002#:~:text=Since%20the%20start%20of%20the%20hostilities%20on%2024%20February%2C%20the,civilians%20killed%2C%20including%2013%20children>.
2. Radio Free Europe. The battle of Grozny and the first Chechen war. 4 Jan 2020. <https://www.rferl.org/a/russia-grozny-battle-chechen-war-1994-1995/30359837.html>
3. Reuters. COVID-19 tracker. 2022. <https://graphics.reuters.com/world-coronavirus-tracker-and-maps/countries-and-territories/ukraine/>
4. Roberts B, Makhshvili N, Javakhishvili J, et al. Mental health care utilisation among internally displaced persons in Ukraine: results from a nation-wide survey. *Epidemiol Psychiatr Sci* 2019;28:100-11.
5. Russian invasion risks displacing more than 7 million Ukrainians, says EU crisis commissioner. France24 2022 27 Feb. <https://www.france24.com/en/europe/20220227-europe-must-prepare-for-millions-of-ukrainian-refugees-eu-commissioner-says>
6. Arabs fear for wheat supplies after Russia invades Ukraine. France24 2022 Feb 26. <https://www.france24.com/en/live-news/20220226-arabs-fear-for-wheat-supplies-after-russia-invades-ukraine>
7. An open letter from Russian scientists and science journalists against the war with Ukraine. Eureporter 2022. <https://www.eureporter.co/world/russia/2022/02/24/an-open-letter-from-russian-scientists-and-science-journalists-against-the-war-with-ukraine/>
8. Russian doctors, nurses, and paramedics demand an end to hostilities in Ukraine. *BMJ*2022;376:o535. doi:10.1136/bmj.o535.
9. Germany commits €100 billion to defense spending. Deutsche Welle 2022. <https://www.dw.com/en/germany-commits-100-billion-to-defense-spending/a-60933724>
10. Dworkin A. International law and the invasion of Ukraine: European Council on Foreign Relations. 2022. <https://ecfr.eu/article/international-law-and-the-invasion-of-ukraine/#:~:text=Russia%20has%20not%20joined%20the,the%20ICC%20for%20this%20crime>
11. Intelligence and Security Committee of Parliament. Russia. 2022. https://isc.independent.gov.uk/wp-content/uploads/2021/03/CCS207_CCS0221966010-001_Russia-Report-v02-Web_Accessible.pdf
12. Hutchinson E, Balabanova D, McKee M. We need to talk about corruption in health systems. *Int J Health Policy Manag*2019;8:191-4. doi:10.15171/ijhpm.2018.123 pmid:31050963
13. Forman R, Azzopardi-Muscat N, Kirkby V, et al. Drawing light from the pandemic: Rethinking strategies for health policy and beyond. *Health Policy*2022;126:1-6. doi:10.1016/j.healthpol.2021.12.001 pmid:34961678

Переклад і друк зроблено з дозволу BMJ.

Оригінал статті надруковано:

Martin McKee, Adrianna Murphy Russia invades Ukraine again: how can the health community respond? *BMJ* 2022; 376 doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.o548> (Published 02 March 2022) Cite this as: *BMJ* 2022;376:o548